

22.

3a

t
r

Lagmotion till Finlands riksdag med förslag till lag angående
ändring av självstyrelselagen för Åland, till lag om vissa in-
skränkningar i rätten att förvärva och besitta fast egendom i
landskapet Åland och till lag angående ändring av lagen om kom-
munala arbetskollektivavtal. (Nr 29/1973).

r

s-

gar

s-

s

sen

1.

2-

5-

Nr 29/1973.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands
landsting med förslag till lagmotion
till Finlands riksdag med förslag till
lag angående ändring av självstyrelse-
lagen för Åland, till lag om vissa inskränk-
ningar i rätten att förvärva och besitta
fast egendom i landskapet Åland och till
lag angående ändring av lagen om kommunala
arbetskollektivavtal.

Den 29 november 1968 beslöt landstinget hemställa hos landskapsstyrelsen om åtgärder för åstadkommande av en total revision av lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland. I anledning därav tillsatte landskapsstyrelsen den 19 mars 1969 en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till revision av inlösningsinstitutet. Kommittén som erhöll ändrad sammansättning den 21 januari 1970 har den 6 april 1973 överlämnat sitt betänkande (Bet. 5/1973), vari föreslås att det nuvarande inlösningsförfarandet skulle ersättas med ett system, där rätten till såväl förvärv som besittning av fast egendom skulle bli beroende av landskapsstyrelsens prövning i varje enskilt fall. Inlösningsstadgandena skulle därmed helt falla bort och de nya stadgandena avfattas enligt principerna i lagen om utlänningars och vissa sammanlutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier (FFS 219/39). Kommittén hade icke utarbetat förslag till lagstiftning, utan ansett denna uppgift åligga 1972 års kommitté för revision av självstyrelselagen.

Sistnämnda kommitté tillsattes den 18 juli 1972 i anledning av landstingets den 19 april 1971 fattade beslut om att hos landskapsstyrelsen hemställa om en utredning av behovet av ändringar i självstyrelselagen. Kommittén erhöll den 23 januari 1973 ändrade direktiv sålunda att den i brådskande ordning skulle utarbeta förslag till ändring av skyddsbestämmelserna rörande fastighetsförvärv i landskapet och av stadgandena rörande rösträtt samt förslag till ett sådant tillägg till självstyrelselagen att förhandlingar om tjänstekollektivavtal kunde inledas jämväl för landskapet underlydande tjänstemän och kommunala tjänstemän i landskapet.

Landskapsstyrelsen har i likhet med nämnda kommittéer funnit, att inlösningslagen, som i dagens förhållanden icke mera motsvarar sitt ändamål, bör ersättas med en ny lag genom vilken icke-ålänningsars rätt att förvärva eller arrendera fast egendom i landskapet skulle bli

beroende av landskapsstyrelsens tillstånd i varje enskilt fall. Detta förutsätter även ändring av 4 och 5 §§ i självstyrelselagen. Enligt det uppgjorda lagförslaget skulle sådant tillstånd jämväl erfordras för att bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund skulle kunna förvärva eller arrendera fast egendom, även om en dylik juridisk person är rent åländsk, det vill säga om dess delägare eller medlemmar och dess styrelse alla är personer med åländsk hembygdsrätt. Tillståndet skulle i sistnämnda fall kunna förenas med sådana villkor, att rätten att äga eller besitta fastigheten består endast så länge som bestämmanderätten i sammanslutningen eller stiftelsen tillkommer personer med åländsk hembygdsrätt. Detta innebär en väsentlig förstärkning av garantierna för att jordbesittningen faktiskt bibehålles i den åländska befolkningens händer.

Genom ett uttryckligt stadgande i lagförslaget förutsättes, att det nya systemet inte skall minska möjligheterna för rent åländska sammanslutningar och stiftelser att förvärva eller arrendera jordområden, som de behöver för sin verksamhet. Det bör här erinras om att också enligt den nu gällande självstyrelselagen är rent åländska sammanslutningar och stiftelser, som verkat kortare tid än fem år, vid jordförvärv jämställda med personer som saknar åländsk hembygdsrätt.

Vid beviljandet av tillstånd till jordförvärv och jordarrenden bör landskapsstyrelsen givetvis i främsta rummet beakta det ursprungliga syftet med skyddsbestämmelserna i Nationernas förbunds råds beslut, då Ålandsfrågan avgjordes. Därjämte bör landskapsstyrelsen taga all möjlig hänsyn till jordägarnas grundlagsenliga rätt att förfoga över sin egendom. Beträffande sistnämnda rätt gäller nu redan den väsentliga inskränkningen att jord inte kan försälgas eller på längre tid än fem år arrenderas till utländska medborgare utan statsrådets tillstånd.

Statsrådet har i allmänhet beviljat utlänningar rätt till jordförvärv på Åland endast om de kunnat påvisa viss anknytning till landskapet. I stort sett samma princip har också landskapsstyrelsen följt när icke-ålännningar beviljats tillstånd att förvärva jord utan att lösningsrätt skall äga rum, liksom också kommunerna när de avgivit yttranden över dylika ärenden. Det ligger i sakens natur, att landskapsstyrelsen enligt det nya systemet bör bevilja tillstånd till jordförvärv i åtminstone alla de fall, där dispens från inlösen skulle ha beviljats enligt nu tillämpade normer. Men dessutom torde principerna för tillståndsgivningen i enlighet med av landstinget

givna direktiv kunna utan lederande av nationalitetsskyddet ytterligare liberaliseras så, att tillstånd i allmänhet beviljas i sådana fall, där det icke skulle anses föreligga skäl för landskapet att inlösa området, om nuvarande lagstiftning gällde.

I flertalet av de remissvar som givits i anledning av revisionskommitténs betänkande har särskilt understrukits betydelsen av att komensation utgår till markägarna för de inskränkningar lagförslaget kan befaras medföra.

Landskapsstyrelsen avser att i en kommande framställning för landstinget framlägga förslag till lagbestämmelser eller andra riktlinjer som skall tillämpas vid erläggande av komensation till enskilda markägare för uppkommen förlust på grund av att i föreliggande lagförslag avsett tillstånd i något fall förvägrats.

En av landskapsstyrelsen tillsatt arbetsgrupp har i avseende å komensation till enskilda markägare funnit följande utvägar tänkbara:

1) Landskapet skulle inköpa större sammanhängande områden eller för jordbruksändamål lämpliga områden som utbjudes till försäljning. För dylika inköp skulle ordinarie medel kunna användas med följande anslag:

- a) jorddispositionsmedel;
- b) anslag för inköp av naturskyddsområden;
- c) anslag, som upptages i syfte att förverkliga de av Nationernas förbunds råd fastställda och av Finland godkända nationalitetsgarantierna för Åland.

2) Genom indirekta åtgärder skulle markägarnas behov av kapital för särskilda ändamål kunna tillgodoses. Härvid skulle såväl ordinarie som enskilda medel kunna användas. Enskilda medels användning skulle dock bli beroende av i vilken mån en ökning av inkomsterna för dessa medel blir möjliga. Följande indirekta åtgärder kan bli aktuella:

- a) räntestöd för lån som upptagits för att finansiera maskin- och andra nödiga anskaffningar för att bibehålla utkomstmöjligheterna;
- b) lån av landskapsmedel för under p. a) nämnda ändamål;
- c) lån till Ålands skärgårds- och fritidsstiftelse för inköp av markområden;
- d) räntestöd för lån som skärgårdsstiftelsen upptagit för inköp av markområden.

Landskapsstyrelsen har ännu icke tagit ställning till nämnda arbetsgrupps förslag men finner dock att detta kan läggas till grund för en kommande framställning. Landskapsstyrelsen vill det oaktat redan nu som sin uppfattning framhålla, att ifall landskapet på sätt under p. 1) anges, förvärvar områden, som är lämpliga för jordbruk, fiske eller annat ändamål inom näringslivet, skulle dessa områden icke bibehållas i landskapets ägo utan om möjligt avyttras till närboende personer, vilkas utkomst och levnadsförhållanden därigenom kunde befrämmas. I det fall landskapsstyrelsen avslår en ansökan om tillstånd att förvärva eller besitta fast egendom, skulle landskapsstyrelsen i samråd med de kommunala myndigheterna i det enskilda fallet utreda behovet av och formen för kompensation. En sådan utredning skulle alltid vara obligatorisk om landskapsstyrelsen fattat sitt beslut mot kommunens åsikt. I den mån en sådan utredning visar att markägaren av särskilda orsaker såsom exempelvis för sin utkomst är i trängande behov av kapital, skulle landskapsstyrelsen ges befogenhet att inom ramen för i årsstaterna upptagna anslag medverka till kapitalanskaffningen i första hand genom räntestöd eller genom direkta lån. Beträffande villkoren och förutsättningarna för dylika stödåtgärder kommer landskapsstyrelsen närmare att redogöra i ovan nämnda framställning.

Rösträttsåldern för deltagande i riksdags- och elektors- samt i kommunalval har i riket sänkts från 20 till 18 år genom lagarna den 12 maj 1972 om ändring av riksdagsordningen (FFS 357/72) och om ändring av kommunallagen (FFS 360/72). Då enhetliga stadganden är önskvärda borde en motsvarande sänkning av rösträttsåldern för deltagande i landstingsval genomföras. En förutsättning härför är att självstyrelselagens 7 § 1 mom. ändras.

I riket har genom tillkomsten av lagstiftningen om tjänstekollektivavtal (FFS 662-675/70) från den 1 december 1970 införts ett bestående förhandlings-, avtals- och medlingssystem för såväl statens som kommunala tjänstemän. Enär denna lagstiftning som sådan icke kan tillämpas på landskapsförvaltningen underlydande tjänstemän eller på kommunala tjänstemän i landskapet föreslår landskapsstyrelsen en sådan ändring av självstyrelselagen, att legal möjlighet skulle skapas för att få till stånd ett för landskapet lämpat motsvarande förhandlingsystem. Så snart lagstiftningsbehörigheten såvitt gäller tjänstekollektivavtal på Åland därigenom överförs på landskapet avser landskapsstyrelsen att utarbeta förslag till en egen landskapslagstiftning på området. De fackliga organisationer, som givit remissvar i ärendet ställer sig positiva till ett dylikt förfarande.

Den 23 juni 1971 fattade landstinget beslut om antagande av landstingsordning för landskapet Åland. I beslutets 55 § 1 mom. ingick krav på kvalificerad majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna för landstingsbeslut om bifall till antagande, ändring eller upphävande av eller avvikelse från självstyrelselagen och lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland. Självstyrelselagens 44 § 1 mom. och 7 § inlösningslagen måste dock enligt högsta domstolens tolkning förstås så, att landstinget givit sitt bifall, då dess flertal omfattat denna mening och att kravet på större än som regel gällande enkel majoritet hade förutsatt uttryckligt stadgande i självstyrelselagen och inlösningslagen. Emedan 55 § 1 mom. landstingsbeslutet således stod i strid med förenämnda stadganden i självstyrelselagen och inlösningslagen, ansåg högsta domstolen att landstinget på denna punkt hade överskridit sin lagstiftningsbehörighet. En minoritet i högsta domstolen (9 justitieråd) fann emellertid att regleringen av tillvägsgångssättet uti ifrågavarande fall var en sådan angelägenhet, varom bestämmelser enligt 10 § självstyrelselagen utfärdas i landskapslag. För den skull och då kravet på en majoritet om minst två tredjedelar, som har förebilder i riksdagsordningen och kommunallagen, icke kunde anses oskäligt, ansåg minoriteten, att landstinget icke på denna punkt överskridit sin behörighet. Republikens President omfattade högsta domstolens utlåtande och beslöt den 29 oktober 1971 att landstingsbeslutet skulle förfalla.

Då landskapsstyrelsen anser att jämväl denna fråga borde lösas i samband med förevarande delrevision av självstyrelselagen, föreslås ett klarläggande tilläggsstadgande till självstyrelselagen samt ett motsvarande stadgande i lagen om vissa inskränkningar i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland.

Med hänvisning till det anförda får landskapsstyrelsen vördsamt föreslå, att Landstinget ville genom Finlands Regering till Riksdagen överlämna följande lagmotion:

Till Finlands Regering

från Ålands landsting.

I 4 § självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (FFS 670/51) stadgas, att ifall fastighet belägen inom landskapet Åland genom annat fång än arv eller expropriation övergår till person, som

ej åtnjuter åländsk hembygdsrätt, eller till bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning eller stiftelse, som ej under minst fem års tid haft laglig hemort inom landskapet eller ej har en styrelse, vars alla medlemmar åtnjuter åländsk hembygdsrätt, äger landskapet, den kommun, inom vilken fastigheten är belägen, eller enskild person, som har hembygdsrätt på Åland, befogenhet att inlösa fastigheten. Ålands landskapsstyrelse kan, om skäl därtill föreligger, i enskilda fall efter prövning tillåta förvärv av fastighet på Åland, varvid inlösningsrätt icke äger rum. Närmare bestämmelser om lösningsrättens utövande och om företrädesrätt till inlösen ingår i lagen den 28 december 1951 om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland (671/51).

Nämnda lagstiftning har föregåtts av 5 § lagen den 11 augusti 1922 innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning (189/22), den s.k. garantilagen och den därpå grundade lagen av den 1 april 1938 om utövande av lösningsrätt vid försäljning av fastighet i landskapet Åland (140/38).

Syftemålet med denna lagstiftning har varit att statsrättsligt förverkliga de av Nationernas förbunds råd vid Ålandsfrågans avgörande i Genève den 24 och 27 juni 1921 givna och av Finland godkända nationalitetsgarantierna i fråga om bibehållande av jordbesittningen på Åland i befolkningens egna händer. Men redan då garantilagen stiftades var man medveten om vissa brister i densamma. Sålunda framhöll Riksdagen i sitt svar på regeringens proposition bl.a. "Betänkligt är även stadgandet om lösningsrätt till åländsk fastighet såväl ur den synpunkten att detsamma måhända medför skada för innevånarna själva på Åland, som ock ur den synpunkten att det är ovisst, huruvida stadgandet motsvarar sitt ändamål".

Under de senaste åren har det även klart framgått att de nämnda skyddsstadgandena i flera avseenden är synnerligen bristfälliga. Lösningslagens bestämmelser kan på olika sätt kringgås, bland annat genom att jordområden tages i besittning på grund av formella arrendavtal, som i realiteten medför överlåtelse av äganderätten. Sålunda har en svensk fastighetsförmedlare kringgått såväl inlösningslagen som rikets lagstiftning om begränsning av utlänningars rätt att äga och besitta fastighet genom att upprätta femåriga arrendekontrakt, till säkerhet för vars förlängning i markägarens stömlägenhet in-tecknade skuldsedlar överlämnats till arrendetagaren. En brist

i inlösningslagen innebär det även att lösningsrätt inträder först efter det lagfart beviljats. Då har den nya ägaren redan hunnit etablera sig på området och i många fall vidtagit åtgärder, som inverkar negativt på andras eventuella intresse för att inlösa fastigheten.

En stigande efterfrågan på mark för fritidsändamål kommer i framtiden att ytterligare öka trycket på det åländska skärgårdsområdet. Landskapets, kommunernas och de enskilda ålänningsarnas möjligheter att inlösa försålda holmar och strandområden på grund av bristande resurser och stigande priser begränsar dessutom möjligheterna att utnyttja inlösningsrätten. Därtill kommer att nämnda skyddsbestämmelser i praktiken visat sig ge ett ofullständigt skydd då man genom olika tillvägagångssätt kunnat sätta inlösningsförfarandet ur spel. En speciell svaghet vidlåder inlösningsssystemet med hänsyn därtill att stadgandena om inlösningsrätt gäller enbart vid förvärv av fastighet och icke då åtkomsten grundar sig på lega.

Erfarenheterna av inlösningsssystemet visar således att nuvarande lagstiftning, trots de betydelsefulla ändringar som infördes genom 1951 års lag, är behäftad med stora brister. För att den åländska jorden i fortsättningen skall kunna bibehållas i den åländska befolkningens händer vägar Ålands landsting räkna med statsmakternas medverkan till att skapa sådana garantier som avsågs i Nationernas förbunds råds beslut av den 24 juni 1921. I sådant syfte borde det nuvarande inlösningsssystemet ersättas med ett förfarande, som innebär att landskapsstyrelsens tillstånd skulle erfordras i varje enskilt fall, då en person som är i avsaknad av åländsk hembygdsrätt förvärvat eller på grund av legoavtal besitter fast egendom i landskapet.

En sådan lagstiftningsreform skulle erfordra dels en ändring av 4 och 5 §§ självstyrelselagen och dels en ny lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland, vilken lag skulle ersätta den nuvarande inlösningslagen. Samtidigt föreslås två andra ändringar av självstyrelselagen, vilka landstinget likaså anser brådskande, nämligen ändring av rösträttsaldern vid landstingsval samt införandet av ett tjänstekollektivavtalssystem för landskapets tjänstemän och de kommunala tjänstemännen i landskapet. Sistnämnda förslag föranleder dessutom en ändring av lagen om kommunala arbetskollektivavtal.

Landstingets bifall till ändring av självstyrelselagen kan för närvarande fattas med enkel majoritet medan ändringen i rikslagen kräver kvalificerad majoritet. Också i detta avseende anser landstinget en ändring påkallad.

Detaljmotivering.1. Lagen angående ändring av självstyrelselagen för Åland.a) Inskränkningar i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland.

4-5 §§. Då förslaget till lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland även skulle gälla innehav av fast egendom på grund av lego- eller annat avtal, måste 4 § i självstyrelselagen ändras på motsvarande sätt.

I rätten att arrendera jord på Åland torde redan 1946 års regeringsproposition med förslag till ny självstyrelselag ha avsett en inskränkning. Enligt förslaget 4 § skulle nämligen åländsk hembygdsrätt utgöra förutsättning för att utan inskränkning "förvärva och besitta fastighet belägen i landskapet Åland." Ordet "besitta" utelämnades emellertid i 1948 års proposition, på vilken den nuvarande självstyrelselagen grundar sig.

Såsom av den allmänna motiveringen redan framgått skulle landskapsstyrelsens tillstånd erfordras i varje enskilt fall då person, som saknar åländsk hembygdsrätt, med äganderätt förvärvar eller på grund av lego- eller annat avtal besitter fast egendom i landskapet Åland. För utlänningars fastighetsförvärv skulle förutom statsrådets tillstånd i stöd av lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier (219/39) sålunda erfordras jämväl landskapsstyrelsens tillstånd.

En förutsättning för att bolag, andelslag, föreningar och andra sammanslutningar samt stiftelser kunnat förvärva fast egendom i landskapet utan att lösningsrätt skulle äga rum utgör enligt 5 § självstyrelselagen, dels att dessa verkat i landskapet under 5 år och dels att styrelsens samtliga medlemmar åtnjuter åländsk hembygdsrätt. Detta stadgande har kunnat kringgåas dels därigenom att äganderätten och därmed den faktiska förfoganderätten över bolaget legat i andra händer än den som formellt fungerat som bolagets styrelse. Dessutom har ägandeförhållandena likaväl som styrelsens sammansättning kunnat obehindrat förändras, efter det tiden för ställande av inlösningsanspråk gått till ända.

För att möjligheterna att kringgå skyddsbestämmelserna rörande fastighetsförvärv skall kunna elimineras så långt det är möjligt, torde den bästa utvägen vara att underställa samtliga bolags och andra sammanslutningars, anstalters, stiftelsers eller samfunds fastighetsförvärv på Åland landskapsstyrelsens tillståndsprövning. Detta skulle visserligen drabba även de juridiska personer som har sin hemort i landskapet och vilka ägs och förvaltas av enbart personer med åländsk

hembygdsrätt, men härvid bör beaktas att dylika juridiska personer redan enligt gällande lag under de fem första verksamhetsåren varit tvungna att anhålla om tillstånd för att av den förvärvad fastighet icke skulle vara underkastad inlösningsförfarande. Av samfunden skulle dock staten, landskapet och åländsk kommun icke beröras av det föreslagna tillståndsförfarandet.

b) Rösträttsåldern.

7 §. Riksdagen har redan såvitt gäller riksdagsval och kommunalval beslutat om en sänkning av rösträttsåldern från 20 till 18 år. Då rösträttsåldern för deltagande i landstingsval av principiella skäl borde vara densamma som gäller vid riksdagsval och kommunalval i riket, föreslås att 7 § i självstyrelselagen ändras, så att däri stadgad rösträttsålder fastställs till 18 år.

c) Tjänstekollektivavtal.

11 § 2 mom. 2 p. 36 § 2 och 3 mom. För att utveckla skötseln av de angelägenheter som rör villkoren för tjänstemännens anställningsförhållande och för att upprätthålla arbetsfred inom den offentliga förvaltningen, har i riket från den 1 december 1970 införts ett bestående förhandlings-, avtals- och medlingssystem, som bygger på avtalsfrihetens princip. I detta syfte tillkom lagstiftningen om tjänstekollektivavtal, vilken är helt jämförbar med gällande lagstiftning om arbetskollektivavtal för arbetstagare. Tjänstekollektivavtalslagstiftningen omfattar icke enbart personer i tjänste- eller därmed jämförbart avtalsförhållande till staten utan även kommunala tjänsteinnehavare.

En central del av tjänstekollektivavtalslagstiftningen utgöres av lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/70) och lagen om kommunala tjänstekollektivavtal (669/70). Till dessa lagar ansluter sig lagen om ändring av 65 och 66 §§ regeringsformen (662/70), lagen om ändring av riksdagsordningen (663/70), lagen angående ändring av 4 § lagen om riksdagsmannaarvode (665/70), lagen om ändring av 19a § arbetstidslagen (666/70), lagen angående ändring av lagen om arbetsdomstolen (667/70), lagen angående ändring av lagen om medling i arbetstvister (668/70), lagen om kommunala arbetskollektivavtal (670/70), lagen om kommunala avtalsdelegationen (671/70), lagen om kommunalt tjänste- och arbetskollektivavtals inverkan på statsunderstöd (672/70), lagen om ändring av kommunallagen (673/70), lagen angående ändring av 1 § lagen om förhandlingsrätt för innehavare av kommunala tjänster (674/70) samt lagen angående ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (675/70).

-10-

Även om lagstiftningen rörande kollektivavtal, till vilket område nämnda lagar kan hänföras, enligt 11 § 2 mom. 9 p. självstyrelselagen är hänförd till rikets lagstiftningskompetens och därmed gäller även i landskapet, är det dock icke möjligt att tillämpa densamma på landskapets tjänstemän, enär därtill erfordras landstingets medverkan. Enligt 36 § självstyrelselagen ankommer det nämligen på landskapet att inrätta de för landskapsförvaltningen erforderliga tjänsterna och befattningarna, vilket ansetts innefatta befogenhet för landskapet att jämväl bestämma den tjänsterna och befattningarna åtföljande avlöningen. Till den del kommunalförvaltningen enligt 13 § 1 mom. faller under landskapets lagstiftningsbehörighet, ankommer det även på landstinget att genom landskapslagstiftningen fastställa storleken av de löner och andra förmåner för kommunala tjänstemän, som enligt vad därom är stadgat skall läggas till grund för beviljande av landskapsbidrag.

Även om landskapets tjänstemän och de kommunala tjänstemännen i landskapet hittills kommit i åtnjutande av samma löneförmåner som enligt gällande tjänstekollektivavtal tillkommit motsvarande tjänstemän i riket, måste det anses riktigt att de åländska tjänstemännen får rätt till samma förhandlings- och medlingssystem som enligt nämnda rikslagstiftning tillförsäkrats tjänstemännen i riket. På den grund föreslås ett sådant tillägg till självstyrelselagen, att lagstiftningsbehörigheten i fråga om tjänstekollektivavtal för landskaps-tjänstemän och kommunala tjänstemän i landskapet skulle tillkomma landstinget.

Enligt lagen om ändring av 65 och 66 §§ regeringsformen (662/70) ankommer det på riksdagens löne delegation att genom vederbörande medlem av statsrådet följa med förhandlingarna om sådant avtal och till den del riksdagens godkännande är av nöden på riksdagens vägnar godkänna avtalet. Löne delegationen kan vid behov underställa sitt beslut i saken riksdagen för fastställelse.

På motsvarande sätt borde landskapets förhandlingsförfarande underlättas genom att landstinget skulle ges möjlighet att befullmäktiga ett utskott i landstinget, att på dess vägnar godkänna ingångna avtal eller såvitt gäller kommunala tjänstekollektivavtal, godkänna sådant avtal såsom grund för utbetalande av landskapsbidrag till kommunerna för avlönande av kommunala tjänstemän. Utskottet skulle även ges möjlighet att underställa sitt beslut landstinget för godkännande.

Lagstiftningsbehörigheten såvitt gäller arbetskollektivavtal mellan landskapet och arbetstagarorganisationerna samt mellan kommunerna och arbetstagarorganisationerna skulle genom föreliggande lagförslag icke undergå någon ändring. Enär i landskapet för närvarande finns 16 kommuner borde dock för kommunala kollektivavtal inrättas ett för

-11-

kommunerna gemensamt organ, som på kommunernas vägnar ges befogenhet att med arbetstagarorganisationerna ingå arbetskollektivavtal. Genom lagen om kommunala arbetskollektivavtal har på motsvarande sätt den kommunala avtalsdelegationen givits fullmakt att på kommunernas vägnar ingå avtal och tillämpas beträffande detta organ vad i lagen om arbetskollektivavtal är stadgat om arbetsgivare eller registrerad arbetstagare.

På grund av att arbetskollektivavtalslagstiftningen även frandeles skulle vara förbehållen rikets lagstiftningskompetens föreslås därför ett tillägg till 1 § lagen om kommunala arbetskollektivavtal enligt vilket i landskapslagstiftningen förutsatt kommunalt avtalsorgan skulle ges samma befogenheter och rättsliga ställning i landskapet Åland som den kommunala avtalsdelegationen har enligt sagda lag i övriga delar av landet.

d) Bestämmelser om kvalificerad majoritet.

44 § 3 mom. I landstingsordningen för landskapet Åland av den 2 februari 1972 ingår bestämmelser om att i landskapslag som berör självstyrelsens konstitution kan bestämmas att ändring, förklaring och upphävande av samt avvikelse från lagen skall vid tredje behandlingen omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Då sådan bestämmelse införes, skall landskapslagen stiftas i samma ordning.

Då detta lagrum första gången behandlades i landstinget ingick i landstingsbeslutet jämväl krav på kvalificerad majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna för landstingsbeslut om bifall till antagande, ändring eller upphävande av eller avvikelse från självstyrelselagen och inlösningslagen. Självstyrelselagens 44 § 1 mom. och 7 § inlösningslagen måste dock enligt majoritetens i högsta domstolen (16 justitieråd) tolkning förstås så, att landstinget givit sitt bifall, då dess flertal omfattat denna mening och att kravet på större än som regel gällande enkel majoritet hade förutsatt ett uttryckligt stadgande i självstyrelselagen och inlösningslagen. Emedan i landstingsbeslutet intaget stadgande om kvalificerad majoritet således stod i strid med nämnda stadganden i självstyrelselagen och inlösningslagen ansåg högsta domstolen att landstinget på denna punkt ^{hade} överskridit sin lagstiftningsbehörighet. Denna ståndpunkt omfattades även av Republikens President, som beslöt att landstingsbeslutet på grund därav skulle förfalla.

En minoritet i högsta domstolen (9 justitieråd) var emellertid av den meningen att regleringen av tillvägagångssättet uti ifrågavarande fall, var en sådan angelägenhet, varom bestämmelser enligt 10 §

självstyrelselagen kunde utfärdas i landskapslag. På den grund och då kravet på en majoritet om minst två tredjedelar, som har förebilder i riksdagsordningen och kommunallagen icke kunde anses oskäligt, ansåg minoriteten, att landstinget på denna punkt icke överskridit sin behörighet.

Då bifall som landstinget givit i stöd av 44 § 1 mom. självstyrelselagen och 16 § nu föreslagen lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland, i allra högsta grad berör självstyrelsens konstitution, erfordrar en uppföljning av landstingordningens berörda bestämmelse om kvalificerad majoritet ett uttryckligt stadgande därom, att i landskapslag kan om ifrågavarande bifall bestämmas att förslag därom skall i sista behandlingen omfattas av en kvalificerad majoritet om minst två tredjedelar för att bifallet skall anses vara givet.

2. Lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland.

1 §. Såsom framgår av den allmänna motiveringen är syftet med nu föreliggande lagförslag liksom med tidigare gällande inlösningslagar att statsrättsligt förverkliga nationalitetsgarantierna i fråga om bibehållande av jordbesittningen i befolkningens egna händer. Då inlösningsförfarandet nu föreslås bli ersatt med ett tillståndsförfarande, varvid landskapsstyrelsen såsom av 7 § framgår vid tillståndet skulle kunna fästa särskilda villkor, är det motiverat att i lagens första paragraf närmare stadga om lagens syfte.

2 §. Stadgandet i 1 mom. har givits samma lydelse som förslaget till 5 § 1 mom. självstyrelselagen, vilket stadgande redan närmare berörts.

I 2 mom. föreslås att lagens bestämmelser rörande fast egendom även skall tillämpas på outbruten del av fastighet. Härigenom förhindras kringgående av lagen på så sätt att förvärvad outbruten del icke lämnas till styckning.

3 §. I lagen förutsatt tillstånd skulle icke erfordras, då staten, landskapet eller kommun i landskapet Åland förvärvar eller arrenderar fast egendom. För övriga offentligträttsliga samfunds fastighetsförvärv skulle sålunda tillstånd erfordras.

Det föreslagna tillståndsförfarandet skulle icke tillämpas på hyresavtal rörande fastighet, om hyrestiden enligt avtalet är högst två år och avtalet upphör att gälla vid hyrestidens utgång utan uppsägning.

Enligt gällande lagstiftning om bankverksamhet är bankernas rätt att förvärva fastigheter i betydande mån begränsad. Utan hinder av

-13-

dessa begränsade stadganden kan dock bankerna temporärt förvärva egendom, som utgör pant eller säkerhet för ogulden fordran. För att icke bankernas verksamhet skall försvåras i landskapet genom den nu föreslagna lagen, skulle denna ej äga tillämpning på dylika temporära fastighetsförvärv.

Den nya lagen bör givetvis icke få retroaktiv tillämpning på de fastighetsförvärv eller de innehav av fastigheter som tillkommit före lagens ikraftträdande. Likaså skulle lagen i likhet med inlösningslagen ej heller äga tillämpning på fastigheter som efter lagens ikraftträdande genom arv övergår till person som ej åtnjuter åländsk hembygdsrätt eller genom expropriation till sådan person eller till sammanslutning, stiftelse eller samfund.

4 §. Denna paragraf har utarbetats med 10 § lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier i dess lydelse av den 11 juli 1972 (544/72) såsom förebild. Som fataljetid för ansökan i det fall handling upprättats, föreslås tre månader, enär en sådan tid på grund av de lokala förhållandena kan anses tillfyllest.

I stadgandena rörande påföljderna i det fall att ansökan icke ingivits i laga tid eller med särskild motivering efter utgången av denna tid föreslås landskapsstyrelsen få de befogenheter, som enligt sagda rikslag ankommer på länsstyrelsen i motsvarande fall.

5 §. Enligt 2 § 1 mom. skall landskapsstyrelsens tillstånd såsom nämnts krävas även i det fall att fastighet upplåtes på grund av lego- eller annat motsvarande avtal. För att landskapsstyrelsen skall ges möjlighet att slutligt avgöra dylik tillståndsansökan, innan legotagare tillträder fastigheten, är det nödvändigt att i lagen föreskriva uttryckligt förbud mot besittningstagande innan tillstånd beviljats.

Legoavtal, varigenom besittning av fastighet skulle strida mot bestämmelserna i lagen skulle ipso jure vara ogiltigt. För att kunna stävja olaga besittningar av fastigheter borde landskapsstyrelsen ges befogenhet att i dylika fall förordna om vräkning på motsvarande sätt som landskapsstyrelsen äger rätt att förordna om försäljning av fastighet i sådana fall, då tillstånd att förvärva fastighet avslagits eller då ansökan om tillstånd att äga fastighet trots uppmaning icke inlämnats. Ifall särskilda skäl föreligger skulle landskapsstyrelsen dock kunna avstå ifrån vräkningsåtgärder.

6 §. Stadgandet har utarbetats i överensstämmelse med 11 § lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier, 1 mom. i dess lydelse av den 11 juli 1972.

7 §. På samma sätt som statsrådet äger rätt att föreskriva villkor

-14-

vid beviljande av tillstånd i stöd av lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier, skulle landskapsstyrelsen ges befogenhet att vid tillstånd fästa särskilda villkor. Som exempel på dylikt villkor kan nännas, såvitt sökanden är en juridisk person, att alla styrelsemedlemmar eller minst en beständ del av den eller minst en beständ del av sammanslutningens delägare eller medlemmar skall åtnjuta åländsk hembygdsrätt vid äventyr att fastigheten eljest på sätt i 9 § stadgas kan säljas på offentlig auktion.

Dessa villkor skulle dock vara begränsade till förhållanden som står i överensstämmelse med lagens i 1 § angivna syftenål. Sådant villkor skulle även kunna gälla användningen av berörda område, under förutsättning att förvärvaren i tillståndsansökan förbundit sig till att använda området uteslutande för visst uppgivet ändamål. Avsikten härmed är att exempelvis kunna förhindra att någon som uppgivit att han förvärvat ett område i avsikt att utnyttja det som fritids- eller naturvårdsområde, senare börjar exploatera det för andra ändamål.

Med tanke på lagens syftenål och då åländska bolag såvitt möjligt icke borde hindras i sin normala verksamhet på grund av de nya skyddsbestämmelserna, borde särskilda skäl krävas för att i 2 § 1 mom. avsett tillstånd skall kunna förvägras bolag, andelslag, förening, anstalt, stiftelse eller samfund som dels under fem år haft laglig hemort inom landskapet och dels har en styrelse vars alla medlemmar åtnjuter åländsk hembygdsrätt. Dylika juridiska personers förvärv skulle dessutom underlättas därigenom, att landskapsstyrelsen icke skulle behöva inhämta kommunens utlåtande, innan tillståndsansökan upptas till slutlig behandling. På detta sätt skulle sådana ansökningar vid behov kunna behandlas i skyndsäm ordning.

8 §. Bestämmelserna om s.k. bulvanförhållanden har givits samma utformning som 14 § lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier.

9 §. I 8 § angiven påföljd skulle dessutom kunna drabba tillståndshavare, som på grund av laga kraft vunnet domstolsutslag konstaterats ha brutit mot de villkor landskapsstyrelsen i stöd av 7 § uppställt. En dylik fastställelsestalan skulle anhängiggöras av allmän åklagare endast ifall landskapsstyrelsen därom gjort anmälan. Landskapsstyrelsen skulle av särskilda skäl kunna avstå ifrån att göra en dylik anmälan. Såsom sådant skäl kan exempelvis nännas att tillståndshavaren icke varit medveten om att en större del av aktiebolags aktier än som förutsatts i tillståndsbeslutet övergått till personer som icke åtnjuter åländsk hembygdsrätt.

-15-

10 §. Stadgandet motsvarar 14 § 4 mom. i lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier.

11-12 §§. Dessa stadganden motsvarar i huvudsak stadgandena i 15 och 18 §§ lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier. För att landskapsstyrelsen skall kunna handha övervakningen av lagen skulle häradskrivaren i landskapet Åland åläggas att till landskapsstyrelsen översända avskrift av de journalutdrag, som berör i lagen avsedda fastighetsöverlåtelser.

13 §. Övervakningen av lagens tillämpning skulle jämväl handhas av fastighetsdomare i landskapet. Denna övervakning skulle närmast ske i samband med skötseln av lagfarts- och inteckningsärenden. Sålunda skulle av lagfartssökande eller den som söker inteckning av legoavtal erfordras antingen utredning om att sökanden åtnjuter åländsk hembygdsrätt eller landskapsstyrelsens i 2 § 1 mom. avsett tillstånd.

14 §. För att landskapsstyrelsen skall kunna övervaka att i stöd av 7 § uppställda villkor iakttages, skulle tillståndshavare åläggas att medverka till att övervakningen kan genomföras genom att för den person, som därtill av landskapsstyrelsen förordnats, vara skyldig att förete handlingar, som kan utvisa huruvida villkoren iakttagits. Som exempel på sådana handlingar kan nämnas aktiebok och bolagsstämnas protokoll.

15 §. Enligt 40 § 1 mom. självstyrelselagen kan besvär över landskapsstyrelsens beslut och övriga ämbetsåtgärder anföras såsom är stadgat om anförande av besvär i motsvarande fall över länsstyrelsens beslut. Detta stadgande har emellertid med beaktande av 5 § 1 mom. lagen angående Högsta förvaltningsdomstolen tolkats så, att ändamålsenligheten av ett landskapsstyrelsebeslut icke kan upptas till prövning i Högsta förvaltningsdomstolen. På den grund bör besvär rätt ej heller föreligga, när landskapsstyrelsens beslut avser förverkligandet av nationalitetsskyddsbestämmelserna i självstyrelselagen. För att osäkerhet icke skall uppstå vid tillämpning av nu föreliggande lag föreslås ett uttryckligt stadgande, enligt vilket besvär icke skulle få anföras över ändamålsenligheten av landskapsstyrelsens i stöd av lagen meddelat beslut. Har landskapsstyrelsen vid fattande av beslut dock brutit mot lagens stadganden skulle sålunda Högsta förvaltningsdomstolen ges befogenhet att rätta beslutet.

16 §. Paragrafens 1 mom. motsvaras av 7 § lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland. Beträffande 2 mom. hänvisas till motiveringen för motsvarande ändring av självstyrelselagen.

-16-

17 §. På överlåtelse av fast egendom som skett innan lagens ikraftträdande bör inlösningsförfarandet enligt tidigare gällande lag, d.v.s. inlösningslagen, fortfarande iakttas.

Enligt 3 § 4 punkten skulle legoavtal som ingåtts före lagens ikraftträdande falla utanför lagens tillämpningsområde. I fall ett dylikt avtal förlänges efter det lagen trätt i kraft, skulle ^{dock} den nya lagens stadganden komma att gälla jämväl sagda avtal.

3. Lag angående ändring av lagen om kommunala arbetskollektivavtal.

Beträffande förslaget till ändring av denna lag hänvisas till motiveringen för motsvarande ändring av självstyrelselagen.

Med hänvisning till vad ovan anförts och med stöd av 15 § självstyrelselagen för Åland får Ålands landsting vördsamt föreslå att Regeringen måtte förelägga Riksdagen till antagande nedanstående lagförslag:

L a g

angående ändring av självstyrelselagen för Åland.

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet på sätt 67 § riksdagsordningen föreskriver, ändras med Ålands landstings bifall 4 § 1 mom., 5 §, 7 § 1 mom. och 11 § 2 mom. 9 p. självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (670/51) samt fogas till 36 § nya 2 och 3 mom. ävensom till 44 § ett nytt 3 mom. såsom följer:

4 §.

Finsk medborgare, som åtnjuter hembygdsrätt äger rätt att utan sådan inskränkning, som i 5 § sägs, förvärva eller besitta fastighet belägen inom landskapet. Åländsk hembygdsrätt utgör förutsättning för kommunal rösträtt och rösträtt vid val till landstinget.

5 §.

Person, som ej åtnjuter åländsk hembygdsrätt, samt bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund må icke utan landskapsstyrelsens för varje särskilt fall givet tillstånd med äganderätt förvärva eller på grund av lego- eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland.

Staten, landskapet och åländsk kommun må förvärva och besitta fast egendom utan hinder av stadgandet i 1 mom.

Närmare stadganden angående i denna paragraf avsedda inskränkningar meddelas i särskild lag.

7 §.

Landstingets medlemmar väljes genom omedelbara, proportionella och hemliga val. Rösträtten vid dessa val skall vara allmän och lika för män och kvinnor, vilka före valåret fyllt 18 år.

11 §.

Till rikets lagstiftningsbehörighet hänföres jämväl stiftande av allmän lag eller utfärdande av förordning, då ärendet rör:

9) alkohollagstiftningen; socialförsäkring; moderskapsunderstöd samt familje- och barnbidrag; invalidvård och invalidpenning; arbetarskydd, kollektivavtal med i 36 § 2 och 3 mom. nämnda undantag samt medling i kollektiva arbetstvister ävensom annan arbetslagstiftning med i 13 § 1 mom. 6 punkten omförmälda undantag; skifteslagstiftningen; fastighetsregister; tomtmätning i stad;

- 2 -

36 §.

Angående villkoren i landskapstjänstemännens anställningsförhållande må bestämmas genom tjänstekollektivavtal på sätt därom stadgas i landskapslag. I landskapslag må bestämmas att ett utskott i landstinget befullmäktigas att genom landskapsstyrelsen följa med förhandlingarna om sådant avtal och till den del landstingets godkännande är av nöden på landstingets vägnar godkänna avtalet. Utskottet må underställa sitt beslut i saken landstinget för fastställelse.

Angående villkoren i kommunala tjänstemännens anställningsförhållande i landskapet må bestämmas genom kommunala tjänstekollektivavtal på sätt därom stadgas i landskapslag. Beror beloppet av landskapsbidrag enligt landskapslag av villkoren i sådan persons anställningsförhållande, som är i tjänst hos den som beviljas bidraget, må åt i 3 mom. avsett utskott genom landskapslag uppdragas att genom landskapsstyrelsen följa med förhandlingarna om dessa villkor och på landstingets vägnar till nödiga delar godkänna dem såsom grund för bidraget. Utskottet må underställa sitt beslut i saken landstinget för fastställelse.

44 §.

I landskapslag kan bestämmas att landstingets i 1 mom. avsedda bifall skall vid ärendets sista behandling i landstinget omfattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Landskapslag, där sådan bestämmelse införes, skall stiftas i sagda ordning.

Denna lag träder i kraft den

L a g

om vissa inskränkningar i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland.

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet på sätt 67 § riksdagsordningen föreskriver, stadgas med Ålands landstings bifall som följer:

1 §.

För att jordbesittningen på Åland skall vara tillförsäkrad den åländska befolkningen gäller angående rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet i denna lag stadgade inskränkningar.

2 §.

Person, som ej åtnjuter åländsk hembygdsrätt, samt bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund får icke utan landskapsstyrelsens för varje särskilt fall givet tillstånd med äganderätt förvärva eller på grund av lego- eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland.

Vad i denna lag är stadgat om fast egendom skall i tillämpliga delar gälla även outbruten del av fastighet.

3 §.

Utan hinder av stadgandena i denna lag får

1) staten, landskapet och åländsk kommun förvärva eller besitta fast egendom i landskapet Åland;

2) fastighet upplåtas med stöd av hyresavtal enligt hyreslagen under förutsättning att hyrestiden utgör högst två år och att hyresavtalet upphör att gälla vid hyrestidens utgång utan uppsägning;

3) bank på sätt därom är särskilt stadgat temporärt förvärva fast egendom, som utgör pant eller säkerhet för ogulden fordran; samt

4) envar äga och besitta den egendom han före ikraftträdandet av denna lag lagligen i sin ägo eller besittning bekommit eller därefter erhållit i arv eller genom expropriation.

4 §.

Ansökan om tillstånd att med äganderätt förvärva fast egendom skall, om överlåtelsehandling eller annat avtal redan upprättats, sökas inom tre månader från det handlingen undertecknades. Handlingen eller avskrift därav bifogas ansökan.

Landskapsstyrelsen kan utan hinder av vad i 1 mom. angående tid för ansökan om tillstånd är stadgat, behandla tillståndsansökan, som gjorts efter tidens utgång, om på grund av ansökan särskilda skäl därtill anses föreligga.

Innan landskapsstyrelsen till slutlig prövning upptar ansökan om tillstånd, som avses i 2 § 1 mom., skall med i 7 § 2 mom. nämnt undantag utlåtande införskaffas av den kommun i vilken fastigheten är belägen.

Har ansökan om tillstånd, som gäller förvärv av fast egendom, icke inlämnats inom stadgad tid eller senare, skall landskapsstyrelsen efter att ha erhållit kännedom om saken, i rekommenderat brev genom postens förmedling meddela den som uraktlåtit att inlämna ansökan, att egendomen inom sex månader från den dag meddelandet enligt mottagningsbevis eller på annat sätt bevisligen kommit honom tillhanda skall överlåtas till någon som har rätt att förvärva den samma, vid äventyr att den eljest försäljes på offentlig auktion. Samtidigt skall tillkännagivas, att tillståndsansökningen inom sagda tid, med beaktande av vad i 2 mom. är stadgat, kan sändas till landskapsstyrelsen, varvid de i 2 mom. avsedda särskilda skälen för att ansökan skall upptagas till behandling även bör framläggas i ansökningen. Är vederbörandes vistelseort icke känd, sändes meddelandet till hans syssloman eller till den godman som av domstol förordnats att förvalta hans förmögenhet.

Föranledes icke annat av vad i denna paragraf är stadgat, skall landskapsstyrelsen efter utgången av den i 4 mom. avsedda tiden om sex månader, försåvitt de förhållanden, på grund av vilka vederbörandes rätt att förvärva fast egendom är inskränkt, icke upphört, utan dröjsmål förordna om egendomens försäljning på offentlig auktion för ägarens räkning.

5 §.

Fastighet, som upplåtes i stöd av lego- eller annat avtal till i 2 § 1 mom. avsedd person, sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund får ej tillträdas av arrendetagaren, förrän landskapsstyrelsens i sagda lagrum nämnt tillstånd meddelats.

Lego- eller annat avtal är ogiltigt till den del det står i strid med stadgandena i denna lag och skall i dylikt fall fastighets innehavare på åtgärd av landskapsstyrelsen vräkas, såvida landskapsstyrelsen icke av särskilda skäl annat besluter.

6 §.

Har landskapsstyrelsen avslagit ansökan om tillstånd rörande förvärv av fast egendom och har egendomen icke inom sex månader därefter överlåtits till någon som har rätt att äga sagda egendom, skall landskapsstyrelsen, om icke de förhållanden som inskränker vederbö-

randes rätt att äga fast egendom upphört, förordna om offentlig auktion med iakttagande i tillämpliga delar av vad i 4 § 5 mom. är stadgat. Till landskapsstyrelsens beslut om att ansökan avslagits, vilket skall tillställas sökanden, skall fogas tillkännagivande om vad enligt stadgandet ovan skall iakttagas.

Den som överlåtit fast egendom är icke berättigad att klandra fånget på den grund, att detta strider mot stadgandena i denna lag.

7 §.

Då i 2 § 1 mom. nämnt tillstånd meddelas, kan det beviljas på de villkor landskapsstyrelsen med avseende fäst vid lagens i 1 § nämnda syftemål prövar nödigt föreskriva. Härvid kan som villkor jämväl föreskrivas, att fastigheten icke utan landskapsstyrelsens medgivande får användas för annat än i tillståndsansökan angivet ändamål.

Utan särskilda skäl får tillstånd icke förvägras bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund, som under fem års tid haft laglig hemort inom landskapet och har en styrelse vars alla medlemmar åtnjuter åländsk hembygdsrätt. Före handläggningen av sådan ansökan behöver icke landskapsstyrelsen inhämta vederbörande kommuns utlåtande i ärendet.

8 §.

Har genom laga kraft vunnet domstolsutslag fastställts att någon som har fång på fast egendom, är mellanhand för annan, vars rätt att äga egendomen är underkastad i denna lag stadgade inskränkningar i det han huvudsakligen för dennes räkning uppträder såsom ägare (bulvan), skall landskapsstyrelsen, därest egendomen icke inom sex månader överlåtes till någon som är berättigad att äga densamma, förordna, att den skall försäljas på offentlig auktion. Sådant förordnande gäller oaktat fastigheten har överlåtits till annan efter sagda tid.

Har på i 1 mom. nämnt sätt fastställts, att någon på grund av lego- eller annat avtal såsom bulvan för annans räkning besitter fast egendom, skall landskapsstyrelsen omedelbart vidtaga åtgärder för vräkning av innehavaren.

Talan angående fastställande av i 1 och 2 mom. nämnda förhållanden skall av allmän åklagare väckas vid domstol på den ort, där egendomen är belägen. Domstol åligger att utan dröjsmål tillställa landskapsstyrelsen avskrift av sitt utslag.

- 6 -

9 §.

Vad i 8 § 1 mom. är stadgat skall jämväl äga tillämpning i det fall att genom laga kraft vunnet domstolsutslag fastställts att den som erhållit i 2 § 1 mom. nämnt tillstånd att förvärva fast egendom brutit mot tillståndsbeslutet med stöd av 7 § uppställt villkor.

Vad i 8 § 2 mom. är stadgat skall jämväl äga tillämpning i det fall att på ovan i 1 mom. nämnt sätt fastställts att den som beviljats tillstånd att på grund av lego- eller annat avtal besitta fast egendom brutit mot i tillståndsbeslutet uppställt villkor.

Talan angående fastställande av i 1 och 2 mom. nämnda förhållanden skall av allmän åklagare på anmälan av landskapsstyrelsen väckas vid domstol på den ort där egendomen är belägen. Domstol åligger att utan dröjsmål tillställa landskapsstyrelsen avskrift av sitt utslag.

På särskilda skäl kan landskapsstyrelsen avstå från i 3 mom. nämnd anmälan under förutsättning att rättelse skett i fråga om villkorets iakttagande.

10 §.

Då i 8 och 9 §§ avsedd talan upptages till behandling vid domstol, skall därom göras anteckning i protokollet över inteckningsärenden.

11 §.

Beträffande auktion, som förrättas på grund av 4, 8 eller 9 § skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad om förekomst vid utmätning är stadgat. Förrättas auktionen i stöd av 8 § äger fastighetens ägare dock icke rätt att inropa densamma.

I kungörelse och kallelsebrev, som utfärdas beträffande auktion på fast egendom, bör framhållas, att auktionen förrättas på grund av denna lag.

12 §.

Polismyndighet och annan vederbörande myndighet åligger, envar inom sitt ämbetsdistrikt, övervaka, att fast egendom icke förvärvas eller besittes i strid med bestämmelserna i denna lag eller med villkoren i landskapsstyrelsens tillståndsbeslut ävensom att sådana bulvanförhållanden som i 8 § nämnes icke förekommer och att stadgandena i denna lag även i övrigt iakttages.

Häradsskrivaren i landskapet Åland åligger att till landskapsstyrelsen översända avskrift av de journalutdrag rörande i denna lag avsedda fastighetsöverlåtelser, vilka offentligt köpvittne tillställt honom.

- 7 -

13 §.

Den som i landskapet Åland söker lagfart eller inteckning till säkerhet för jord- eller tomtlegoavtals bestånd skall förutom i lag eller annorstädes föreskriven utredning förete antingen utredning därom att han innehar åländsk hembygdsrätt eller att sökanden meddelats i 2 § 1 mom. avsett tillstånd.

14 §.

Den som beviljats i 2 § 1 mom. avsett tillstånd, är skyldig att vid granskning, som verkställs på förordnande av landskapsstyrelsen, förete handling, som utvisar huruvida i stöd av 7 § 1 mom. föreskrivet villkor iakttagits.

15 §.

Över ändamålsenligheten av landskapsstyrelsens i stöd av denna lag fattade beslut får besvär icke anföras.

16 §.

Denna lag får icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller avvikelse från den göras annorledes än med Ålands landstings bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgat.

I landskapslag kan bestämmas att landstingets i 1 mom. avsedda bifall skall vid ärendets sista behandling i landstinget omfattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Landskapslag, där sådan bestämmelse införes, skall stiftas i sagda ordning.

17 §.

Denna lag träder i kraft den _____ och genom densamma upphäves lagen den 28 december 1951 om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland (671/51).

På överlåtelse av fastighet i landskapet Åland, som skett innan denna lag trätt i kraft, skall stadgandena i lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fast egendom i landskapet Åland även därefter äga tillämpning.

Vid förlängning av giltighetstiden för legoavtal som ingåtts före denna lags ikraftträdande skall stadgandena i denna lag äga tillämpning.

- 8 -

L a g

angående ändring av lagen om kommunala arbetskollektivavtal.

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet på sätt 67 § riksdagsordningen föreskriver, fogas till 1 § lagen den 6 november 1970 om kommunala arbetskollektivavtal (FFS 670/70) ett nytt 3 mom. som följer:

1 §.

Vad i denna lag är stadgat om kommunala avtalsdelegationen skall i landskapet Åland äga tillämpning på det organ som enligt vad därom i landskapslagstiftningen är stadgat äger företräda kommunerna vid ingående av kommunala tjänstekollektivavtal i landskapet.

Helsingfors, den -----

Mariehamn, den 18 juni 1973.

På landskapsstyrelsens vägnar:

L a n t r å d

Alarik Häggblom

Lagberedningschef

Sune Carlsson